

بررسی میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای مربیان مراکز آموزش دولتی اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای شهر تهران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای مربیان مراکز آموزش دولتی اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای شهر تهران انجام شد. روش پژوهش حاضر از نظر اهداف، کاربردی، از نظر داده‌ها کمی و از نظر نوع مطالعه توصیفی-پیمایشی و هدف از آن پی بردن به تفاوت است. جامعه آماری مورد پژوهش حاضر را کلیه مربیان مراکز آموزش دولتی اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای شهر تهران تشکیل می‌دهند. نمونه مورد بررسی نیز بر اساس جامعه و نتیجه حاصل از جدول مورگان انتخاب که شامل ۹۲ نفر از مربیان (۵۱ مرد و ۴۱ زن) می‌باشند و به پرسشنامه‌ای محقق ساخته ۵۰ سوالی که شامل سه مولفه 'اخلاق حرفه‌ای در فرآیند یاددهی و یادگیری'، اخلاق حرفه‌ای فردی و اخلاق حرفه‌ای (به صورت کلی) پاسخ دادند. روایی صوری و آلفای کرونباخ بدست آمده (۸۶) صدم) نیز بیانگر روایی و پایایی مناسب ابزار پژوهش می‌باشند. در این تحقیق به منظور بررسی میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای در مولفه‌های طراحی شده از آزمون t تک متغیره و t دو گروه مستقل استفاده شد. نتایج نشان داد که مربیان در هر سه مولفه میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای (کلی)، اخلاق حرفه‌ای در فرآیند یاددهی-یادگیری و اخلاق حرفه‌ای فردی از وضعیت مطلوبی برخوردارند. همچنین نتایج نشان داد که مربیان زن در رعایت اخلاق حرفه‌ای (کلی) بهتر عمل کرده‌اند.

کلیدواژگان: اخلاق حرفه‌ای. فرآیند یاددهی-یادگیری. اخلاق حرفه‌ای فردی. مربیان سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای

Investigate of trainer' professional ethics in Governmental organizations centers Technical and Vocational Education Office in Tehran

Abstract

The present study aimed to Investigate of trainer' professional ethics in Governmental organizations centers Technical and Vocational Education Office in Tehran. The research in terms of objectives, functional, in terms of quantity and in terms of the type of data descriptive study aimed to understand the difference. The population of this research includes the State Governmental organizations centers Technical and Vocational Education Office in Tehran. 'professional ethics of personal and professional ethics (in general) responded. The face validity and Cronbach's alpha obtained (86 percent) also indicated the validity and reliability of research tools are appropriate. In this study is to evaluate the observance of professional ethics in component Designer t-test 't-test and ANOVA were used. The results showed that Mzbyan in all three components of professional ethics (general) 'professional ethics in the teaching-learning process of personal and professional ethics favorable situation. The results also showed that female teachers in professional ethics (general) performed better. Those with teaching experience in any of the components of the study were not significant differences.

Keywords: professional ethics. Teaching-learning process. Individual professional ethics. Technical and Vocational Education Trainers

مقدمه

اخلاق به معنای خلق و خو یعنی رفتار عادی شده می باشد که از حسن، قبح، خوبی و بدی رفتار بحث می کند. (آراسته ۱۳۸۹) اخلاق حرفه ای هم دربرگیرنده مسؤولیت های اخلاقی و حرفه ای فرد از حیث شغل می باشد (هوگان^۱ ۲۰۰۸). محیط آموزشی شرایط مناسبی برای بروز مشکلات اخلاقی دارد و اخلاق در همه زمینه ها و فعالیت های آموزشی کاربرد دارد. از وظایف قانونی و مسؤولیت های حرفه ای مؤسسات فراتر می رود و به مسائل چالش برانگیز توجه می کند (هوپر^۲ ۲۰۰۵).

اخلاق در تدریس شامل در نظر گرفتن موضوعات مربوط به تنبیه و مدیریت رفتار، فرآیندهای مربوط به نظم، آزادی اخلاقی، حقوقی و مسؤولیت ها، استقلال فکری و قابلیت اعتماد می باشد. اخلاق و تدریس به طور ذاتی همسو و درهم تنیده است و محققان و فیلسوفان مختلفی به بررسی ماهیت اخلاق در تدریس و تدریس اخلاقی پرداختند. برای به کارگیری اصول اخلاقی توسط معلمان، لازم است این اصول در آموزش معلمان و توسعه علمی آنها مد نظر قرار بگیرد (دیووی^۳ ۲۰۰۲). بنابراین توجه به رشد و توسعه همه جانبه و به ویژه اخلاقی معلم می تواند منجر به بهبود عملکرد کلاسی فراگیر شود. اخلاق حرفه ای معلمان شامل در نظر گرفتن موضوعات مربوط به تنبیه و مدیریت رفتار، فرآیندهای مربوط به نظم، آزادی اخلاقی، حقوقی و مسؤولیت ها، استقلال فکری و قابلیت اعتماد می باشد (بیکنر ۲۰۰۴). براین اساس هدف از به کارگیری اخلاق حرفه ای در تدریس ترسیم اصول اخلاقی پایه ای است که مسؤولیت های حرفه ای معلمان را مشخص می سازد (هوپر ۲۰۰۵).

فلاسفه علم اخلاق را به دو قسمت تقسیم می کنند؛ اخلاق نظری که وظیفه آن مطالعه ی صفات و اعمال اخلاقی و پاسخ به سؤالات و استدلال در مورد خوبی یا بدی اعمال است و اخلاق عملی که تلاشی عملی است برای رسیدن به وضعیت اخلاقی مطلوب و دستیابی به فضایل اخلاقی (نعمتی، ۱۳۸۹؛ گلمحمدی و همکاران، ۱۳۸۹)

عرصه ی آموزش کارکردهای مختلفی دارد که مهمترین و گسترده ترین آنها، آموزش علمی و عملی به فراگیران در رشته های مختلف است. معلمان که بخش عمده ی این کارکرد به عهده ی آنهاست به سبب

^۱. Hogan

^۲. Hooper

^۳. Dewwy

حرفه‌ی معلمی خود، وظایف و مسئولیت‌های اخلاقی دارند که از آن‌ها به نام اخلاق حرفه‌ای معلمی یاد می‌شود. اخلاق حرفه‌ای معلمی مؤلفه‌هایی دارد که عمدتاً بر دو بخش فوق یعنی وظایف اخلاقی معلم در انجام نقش تعلیمی که به عهده دارد و وظایف اخلاقی در راستای نقش تربیتی که دارد تمرکز دارند. (ایمانی پور ۱۳۹۱).

موضوع اخلاق حرفه‌ای^۱ مدت زمانی است در کشورهای مختلف و در گروه‌های شغلی و حرف مختلف مورد توجه قرار گرفته و تلاش‌هایی در جهت تدوین کدها و استانداردهای اخلاقی صورت گرفته است. دانشگاه‌ها نیز از آن‌جا که به مثابه‌ی پیشتازان حرکت‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی جوامع بوده و اعتقادات و باورهای حاکم بر آنها، دیر یا زود به کل جامعه تسری یافته و عرصه‌های تازه‌ای را به سوی آحاد مردم خواهد گشود، از توجه به اخلاق حرفه‌ای بی‌نیاز نیستند (نعمتی، ۱۳۸۹).

مفهوم اخلاق حرفه‌ای، برگرفته از علم اخلاق است. اخلاق حرفه‌ای عبارت است از؛ مجموعه قوانین اخلاقی که از ماهیت حرفه یا شغل به دست آمده است. می‌توان اخلاق حرفه‌ای را بیان‌کننده‌ی باورهای یک گروه حرفه‌ای در مورد این که چه چیزی درست و مرتبط با معیارهای همان حرفه است، دانست. هر یک از حرفه‌های مرتبط با انسان، حوزه‌ها و ابعاد مختلفی دارند که برخی مشترک و برخی دیگر، به‌طور ویژه، به یک حرفه تعلق دارند. گذشته از این تفاوت، به نظر می‌رسد، اصول اساسی در تمامی حرفه‌های یاری‌رسان، یکسان است. در واقع اخلاق حرفه‌ای به چگونگی رفتار، ادب و عمل شخص هنگام انجام کار حرفه‌ای می‌پردازد. این کار می‌تواند مشاوره، پژوهش، تدریس، نویسندگی، طبابت یا هر شغل دیگری باشد. در واقع، اخلاق حرفه‌ای مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای سلوک بشری است که رفتار افراد و گروه‌ها در یک ساختار حرفه‌ای را تعیین می‌کند و مفهوم آن از علم اخلاق اتخاذ شده است. به عبارت دیگر، مجموعه قوانین اخلاقی که از ماهیت حرفه یا شغل به دست آمده، اخلاق حرفه‌ای نام دارد (آراسته و جاهد، ۱۳۹۰).

هدف از اخلاق حرفه‌ای، مسئولیت اخلاقی است که فرد در شغل خود دارد. مثلاً پزشک به عنوان یک شخص حقیقی مسئولیت‌های اخلاقی دارد که بر گرفته از شغلی است که بر عهده گرفته است، به گونه‌ای که اگر شغل دیگری می‌پذیرفت مسئولیت‌های اخلاقی وی تغییر می‌کرد. لذا هر شغلی به اقتضای حرفه‌ای، مسئولیت‌های اخلاقی ویژه‌ای می‌آفریند (قراملکی، ۱۳۸۵).

^۱. Professional ethics

حرفه های گوناگون بر حسب میزان حساسیت و وظیفه ای که در خدمت به جامعه دارند معیارهای اخلاقی متفاوتی دارند. شنایی با این معیارهای اخلاقی و پایبندی به آن ها در تعالی اخلاقی و حرفه ای افراد شاغل در یک نهاد و به تبع آن ارتقاء جایگاه اجتماعی آن نهاد یا سازمان در جامعه و تأثیرگذاری آن بر افراد کمک می نماید(آراسته و جاهد، ۱۳۹۰).

همانطور که اشاره شد اخلاق حرفه ای به مسائل و رفتار اخلاقی یک نظام حرفه ای مانند حرفه ی پزشکی، وکالت، مهندسی و ... می پردازد و ناظر بر افعال ارادی افراد آن حرفه در حیطه ی فعالیت های حرفه ای خودشان است. نظام آموزشی نیز نظامی حرفه ای است و مجموعه ای از رفتارهای انسانی شاغلان آن در شکل دهی فضای اخلاقی آن نقش دارد(فراستخواه، ۱۳۸۵)

اخلاق حرفه ای در آموزش به مشخص کردن حدود و ثغور رفتارهای مناسب یا نامناسب و هدایت معلم در اجرای مسؤلیت های حرفه ای می انجامد. از آن جا که مسؤلیت ها و وظایف حرفه ای معلمان عمدتاً در حوزه ی آموزشی و به شکل کمتر نیز پژوهش تقسیم می شود اخلاق حرفه ای معلمان نیز ناظر بر این دو حوزه است. سه گروه اصلی تأثیرگذار و تأثیرپذیر مرتبط با کارکرد آموزشی عبارتند از مدیران و سیاستگذاران، معلمان و فراگیران. در این میان، معلمان نقش اصلی را در اداره و هدایت امر آموزش بر عهده دارند. پایبندی معلمان به اصول و ارزش های اخلاق حرفه ای، هم از منظر توسعه ی فرهنگ سازمانی مبتنی بر اخلاقیات و هم از منظر انتقال صفات ممیزه و ویژگی های برجسته ی انسانی به دانشجویان و در نتیجه اشاعه ی آن ها در جامعه، بسیار حائز اهمیت است(نعمتی، ۱۳۸۹). معلمان صرف نظر از رشته ی تخصصی خود که باید در آن مهارت داشته باشند، از آن جا که وظیفه ی تدریس و آموزش را به عهده دارند باید در حرفه ی معلمی هم مهارت داشته و با اصول حرفه ای آن آشنا باشند؛ چرا که آموزش نخستین کارکرد و مأموریت نظام آموزشی محسوب می شود. آموزش های ارائه شده از سوی یک نظام آموزشی ممکن است منجر به بروز رفتارهایی خاص در جامعه شود که از نظر اخلاقی قابل نقد و بررسی باشد. برای مثال، نحوه ی تدریس می تواند موجبات یادگیری مطلوب فراگیران متناسب با تحولات علمی و تقاضاهای جامعه را فراهم بیاورد یا نیاورد؛ منابع آموزشی، محتوا و سرفصل های دروس ممکن است به گونه ای باشند که نوع خاصی از تفکر و اندیشه را تقویت یا تضعیف کنند که برای جامعه دارای فواید یا مضرات فراوانی باشد، نوع رفتار معلم می تواند بر منش و رفتار فراگیران تأثیر مثبت یا منفی داشته باشد(فراستخواه، ۱۳۸۵)

بنابراین، اصول اخلاق حرفه‌ای آموزش از دو بعد قابل بحث است: اول، استانداردهای اخلاقی که باید در امر آموزش رعایت شوند و مربوط به فرایند یاددهی-یادگیری هستند. دوم، اصول اخلاق فردی که فرد باید خود را ملزم به رعایت آن‌ها در هر زمان و مکانی بداند.

از طرفی موضوع اخلاق در آموزش و تدریس در بسیاری موارد مورد غفلت قرار گرفته است و پژوهش‌های گسترده‌ای در این حوزه صورت نگرفته است. از معدود تحقیقات انجام شده در این حوزه می‌توان به بررسی وضعیت رعایت اخلاق آموزشی توسط معلمان^۱ جایگاه اخلاق حرفه‌ای در تدریس و ضرورت توجه به مسائل اخلاقی و بررسی مؤلفه‌های اخلاقی تدریس اشاره کرد (مورای^۱ ۲۰۰۶). از نظر انجمن معلمان آمریکا^۲ (۲۰۱۱)، معلمین موظفند محیط آموزشی‌ای ایجاد کنند که زمینه‌ی تکمیل استعداد و توانایی بالقوه‌ی همه‌ی فراگیران را فراهم نماید. این انجمن معتقد است معلمان باید مسائلی مانند تعهد به قوانین و آداب مدنی مانند کوشش و پشتکار، مسؤلیت‌پذیری، همکاری، وظیفه‌شناسی، وفاداری، صداقت و راستی، احترام به قانون، احترام به دیگران و خود را رعایت نمایند. به‌طور کلی، کدهای اخلاق حرفه‌ای معلمان توسط این انجمن در چهار حیطة‌ی رفتار با فراگیران، رفتار با همکاران، رفتار با والدین و جامعه، انجام فعالیتها و عملکرد مربوط به خود تقسیم بندی شده و هر مورد با ذکر مصادیق به بحث گذاشته شده است. کالج معلمان انتاریو^۳ نیز یکسری استانداردهای اخلاقی را برای معلمان نام می‌برد که عبارتند از: مراقبت به معنی دلسوزی، پذیرش، علاقه‌مندی و بینش داشتن نسبت به تدارک و پرورش استعداد بالقوه‌ی فراگیران؛ اعتماد به معنی رعایت بیطرفی و انصاف؛ شفاف بودن؛ صداقت در ارتباط با دانشجویان، افراد حرفه‌ای، والدین، همکاران و سایرین؛ احترام به معنی رعایت ادب و احترام به کرامت انسانی، خوب بودن عاطفی و تکامل شناختی؛ تمامیت به معنی رعایت صداقت، قابل اعتماد بودن و انجام عمل اخلاقی. در اخلاق حرفه‌ای تعریف شده از سوی انجمن استادان دانشگاه‌های ایالات متحده^۴، اصولی همچون واقع‌بینی، عینیت‌گرایی و بیطرفی علمی به شدت مورد تأکید قرار می‌گیرند (رحمانسرشت ۱۳۸۰).

سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور وابسته به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی براساس قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بعنوان متولی و مجری آموزشهای فنی و حرفه‌ای کوتاه مدت در بخشهای کشاورزی، صنعت و خدمات می‌باشد. این سازمان که فراگیرترین دستگاه آموزشی کشور در زمینه

^۱. Murray

^۲. Association of American Educators (AEE)

^۳. Ontario College of Teachers

^۴. American Association of University Professors(AAUP)

آموزش های مهارتی است می کوشد در حیطه وظایف خود دستیابی به هدفهای تعیین شده در قانون اساسی را ممکن سازد و تا رفع نیاز بازار کار، فعالیت‌های خود را توسعه دهد و در عین حال بر جنبه کیفی آن نیز تاکید داشته، سعی می نماید مهارت شاغلین را با تکنولوژی روز همگام سازد. اما مهمترین و موثرترین قوای اجرایی این سازمان را مربیان آموزشی این سازمان تشکیل می دهند. در واقع مربی فردی است که تدریس دروس نظری و عملی را بعهده دارد. به عبارتی مربی آموزش فنی و حرفه‌ای باید قدرت انتقال مهارت ها و دانش تخصصی را به کارآموزان تحت تعلیم داشته باشد در این پژوهش درصدد آن هستیم تا الزامات اخلاق حرفه ای معلمی را مورد بحث قرار دهیم و به این سوال اساسی پاسخ دهیم که میزان رعایت اخلاق حرفه ای مربیان مراکز آموزش دولتی اداره کل آموزش فنی و حرفه ای شهر تهران از چه سطحی از مطلوبیت برخوردار است؟

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نظر اهداف، کاربردی، از نظر داده ها کمی و از نظر نوع مطالعه توصیفی- پیمایشی و هدف از آن پی بردن به تفاوت است. جامعه آماری مورد پژوهش حاضر را کلیه مربیان مراکز آموزش دولتی اداره کل آموزش فنی و حرفه ای شهر تهران تشکیل می دهند. نمونه مورد بررسی نیز بر اساس جامعه و نتیجه حاصل از جدول مورگان انتخاب که شامل ۹۲ نفر از مربیان (۵۱ مرد و ۴۱ زن) می باشند و به پرسشنامه ای محقق ساخته ۵۰ سوالی که شامل سه مولفه 'اخلاق حرفه ای در فرایند یاددهی و یادگیری'، 'اخلاق حرفه ای فردی و اخلاق حرفه ای (به صورت کلی) پاسخ دادند. روایی صوری و آلفای کرونباخ بدست آمده (۸۶ صدم) نیز بیانگر روایی و پایایی مناسب ابزار پژوهش می باشند. در این تحقیق به منظور بررسی میزان رعایت اخلاق حرفه ای در مولفه های طراحی شده از آزمون t تک متغیره و t دو گروه مستقل استفاده شد.

یافته های پژوهش

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
اخلاق حرفه ای مرتبط با	۱.۰	۵.۰	۳.۴۸۴۶	.۶۶۹۹۷	-۰.۰۴۹	-۰.۴۹۴

۱. ماده ۲۱ قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

						فرآیند یاددهی و یادگیری
-۰.۶۲۲	۰.۰۲۱	۰.۷۸۹۳۰	۳.۰۷۵۰	۶	۱	اخلاق حرفه ای فردی
-۰.۰۱۸	-۰.۲۸۴	۰.۷۵۰۹۲	۳.۲۰۵۲	۶	۱	اخلاق حرفه ای (کلی)

با توجه به جدول ۱. توزیع نمرات مولفه های اخلاق حرفه ای مرتبط با فرآیند یاددهی و یادگیری و اخلاق حرفه ای (کلی) دارای کجی منفی هستند. به عبارتی دیگر مکعب مجموع نمرات آن از میانگین، عددی منفی است و نمرات اکثر افراد در این مقیاس از میانگین کمتر است. همچنین توزیع نمرات اخلاق حرفه ای فردی کمترین کجی را دارد. توزیع نمره هر سه مولفه دارای کشیدگی منفی است. بدین معنی که نمره اکثر افراد در این مقیاس ها دور از میانگین قرار دارد. توزیع نمرات اخلاق حرفه ای فردی بیشترین کشیدگی و توزیع نمرات اخلاق حرفه ای (کلی) کمترین کشیدگی را دارا می باشد.

به منظور تأیید توصیف داده ها و تعمیم نتایج پژوهش به جامعه ای که نمونه از آن استخراج شده، براساس سوالات پژوهش که متناظر بر مولفه های پژوهش طراحی شده اند از آزمونهای آماری t تک نمونه ای و t دو گروه مستقل استفاده شده است که نتایج آن به ترتیب در جداول زیر آورده شده است.

در سوال اصلی پژوهش به دنبال بررسی این مساله هستیم که میزان رعایت اخلاق حرفه ای (کلی) مریشان مراکز آموزش دولتی اداره کل آموزش فنی و حرفه ای شهر تهران به چه صورت است؟

برای بررسی سوال مورد نظر از آزمون t تک نمونه ای استفاده گردیده است که نتیجه ی آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون t تک نمونه ای مولفه اخلاق حرفه ای (کلی)

متغیر وابسته	t	درجه آزادی	سطح معناداری
اخلاق حرفه ای (کلی)	۲.۲۹۶	۹۱	۰.۰۰۱

نتایج جدول بالا بیانگر آن است که میزان رعایت اخلاق حرفه ای (کلی) با توجه به مقدار t مشاهده شده و با درجه آزادی ($df=91$) در سطح ($\alpha=0/001$) معنادار است. بدین ترتیب فرضیه صفر مبنی بر عدم تفاوت بین میانگین نمونه و میانگین مبنا رد می شود و می توان نتیجه گرفت که مریشان در رعایت اخلاق حرفه ای (کلی) از وضعیت مطلوبی برخوردارند.

میزان رعایت اخلاق حرفه ای مریشان در فرآیند یاددهی -یادگیری به چه صورت است؟

برای بررسی سوال مورد نظر نیز از آزمون t تک نمونه ای استفاده گردیده است که نتیجه ی آن در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج آزمون t تک نمونه ای رعایت اخلاق حرفه ای مربیان در فرآیند یاددهی -یادگیری

متغیر وابسته	t	درجه آزادی	سطح معناداری
فرآیند یاددهی -یادگیری	۳.۸۶۳	۹۱	۰.۰۰۱

نتایج جدول بالا بیانگر آن است که میزان رعایت اخلاق حرفه ای مربیان در فرآیند یاددهی -یادگیری با توجه به مقدار t مشاهده شده و با درجه آزادی ($df=91$) در سطح ($\alpha=0/001$) معنادار است. بدین ترتیب فرضیه صفر مبنی بر عدم تفاوت بین میانگین نمونه و میانگین مبنا رد می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت که مربیان در رعایت اخلاق حرفه ای در فرآیند یاددهی -یادگیری از وضعیت مطلوبی برخوردارند.

میزان رعایت اخلاق حرفه ای مربیان در اصول اخلاق فردی به چه صورت است؟

برای سوال مورد نظر از آزمون t تک نمونه ای استفاده شد که نتیجه ی آن در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴. نتایج آزمون t تک نمونه ای اخلاق حرفه ای مربیان در اصول اخلاق فردی

متغیر وابسته	t	درجه آزادی	سطح معناداری
اصول اخلاق فردی	۴.۷۰۶	۹۱	۰.۰۰۱

نتایج جدول بالا بیانگر آن است که میزان رعایت اخلاق حرفه ای مربیان در اصول اخلاق فردی با توجه به مقدار t مشاهده شده و با درجه آزادی ($df=91$) در سطح ($\alpha=0/001$) معنادار است. بدین ترتیب فرضیه صفر مبنی بر عدم تفاوت بین میانگین نمونه و میانگین مبنا رد می‌شود و می‌توان نتیجه گرفت که مربیان در رعایت اخلاق حرفه ای فردی از وضعیت مطلوبی برخوردارند .

آیا تفاوتی میان مربیان زن و مرد در خصوص میزان رعایت اخلاق حرفه ای مشاهده می‌شود؟

برای سوال مورد نظر از آزمون t دو گروه مستقل استفاده شد که نتیجه ی آن در جدول ۶ ارائه شده است

جدول ۵. تعداد، میانگین و انحراف معیار رمولفه های پژوهش در دو جنس

جنسیت	تعداد	میانگین	انحراف معیار
زنان	۷۹	۱	۰.۴۸۳۶۱
مرد	۱۳۷	۱.۰۱۲۴	۰.۶۴۷۹۵
زنان	۷۹	۲.۹۸۴۸	۰.۴۵۶۱۴

مرد	۱۳۷	۳.۱۲۷۰	۰.۵۱۷۲۷
زن	۷۹	۴.۷۵۱۱	۰.۵۷۱۹۰
مرد	۱۳۷	۳.۲۳۱۱	۰.۵۹۸۶۰

اخلاق حرفه ای کلی

جدول ۶. نتایج آزمون t دو گروه مستقل جنسیت و متغیرهای پژوهش

t-test		آزمون لوین برای همگنی واریانس ها			
معناداری	درجه آزادی	t	سطح معناداری	F	
۰.۸۷	۲۱۴	-۰.۱۶۴	۰.۴۶۲	۰.۵۴۴	فرآیند یاددهی و یادگیری
۰.۲۰۳	۲۱۴	-۱.۲۷۷	۰.۶۰۳	۰.۲۷۱	اخلاق حرفه ای فردی
۰.۰۵	۲۱۴	۴.۸۷۱۵	۰.۹۸۳	۰.۱۲۴	اخلاق حرفه ای کلی

نتایج جدول فوق نشان می دهد که بین دو جنس در دو اخلاق حرفه ای کلی ($t = ۴/۸۷$) در سطح (۰.۰۵) تفاوت وجود دارد. جدول ۶ نشان می دهد که مریبان زن به میزان بیشتری اخلاق حرفه ای (کلی) را رعایت می کنند.

نتیجه و پیشنهادات

بر اساس نتایج به دست آمده می توان نتیجه گرفت که مریبان به طور ملموس به رعایت اخلاق حرفه ای در کار و شغلشان می پرازند که این موضوع اشاره مستقیم به شیوه رفتاری معلمان در کارگاه و در محیط آموزشی و در تعامل با دیگر همکاران و همچنین کارآموزان دارد. نتیجه حاصل شده را می توان مبتنی بر اینکه به چه میزان رعایت اخلاق حرفه ای توسط مربی در عملکرد کراآموزان نیز تاثیر خواهد گذاشت نیز تحلیل کرد. همچنانکه انجمن معلمان آمریکا (۲۰۱۱) معتقدند معلمین موظفند محیط آموزشی ای ایجاد کنند که زمینه ی تکمیل استعداد و توانایی بالقوه ی همه ی فراگیران را فراهم نماید. این انجمن معتقد است معلمان باید مسائلی مانند تعهد به قوانین و آداب مدنی مانند کوشش و پشتکار، مسؤولیت پذیری، همکاری، وظیفه شناسی، وفاداری، صداقت و راستی، احترام به قانون، احترام به دیگران و خود را رعایت نمایند. به طور کلی، کدهای اخلاق حرفه ای معلمان توسط این انجمن در چهار حیطه ی رفتار با فراگیران، رفتار با

همکاران، رفتار با والدین و جامعه، انجام فعالیت ها و عملکرد مربوط به خود تقسیم بندی شده و هر مورد با ذکر مصادیق به بحث گذاشته شده است.

همچنین نتایج نشان داد که مربیان در رعایت اخلاق حرفه ای در فرآیند یاددهی - یادگیری از وضعیت مطلوبی برخوردارند. این نتیجه بیانگر این است که مربیان در حوزه تخصصی خود در کارگاه آموزشی موفق عمل نموده اند. چرا که قطعاً امر تدریس و رعایت مولفه های آن با رویکرد اخلاق مدارانه به عنوان اصلی ترین وظیفه مربی به عنوان محور فعالیت های او در کارگاه آموزشی بسیار حائز اهمیت است. همچنانکه فرمبینی فراهانی (۱۳۹۲) پژوهشی را با عنوان بررسی میزان رعایت مولفه های اخلاق حرفه ای آموزش در اعضای هیات علمی دانشگاه شاهد انجام داده اند که نتایج بیانگر این مساله بود که از نظر دانشجویان مولفه های اخلاقی رعایت شده از جانب اعضا هیات علمی از بیشترین تا کمترین مولفه عبارتند از رعایت اصول تدریس و آموزش. وجود یک برنامه زمانی مناسب جهت ارائه مباحث درسی. بهره مندی از الگوی های متنوع درسی و ارتباط با دانشجو و مشارکت دادن او در فعالیت های کلاسی و ... همگی از وضعیت مطلوبی برخوردار بودند. همچنین نتایج حاکی از تفاوت در الویت بندی این مولفه ها در دانشکده های پزشکی و غیر پزشکی است. از دید دانشجویان در دانشکده های پزشکی اخلاق حرفه ای بیشتر از غیر پزشکی رعایت می شود.

همچنین از دیگر نتایج به دست آمده می توان اشاره داشت به اینکه مربیان در رعایت اخلاق حرفه ای فردی از وضعیت مطلوبی برخوردارند. اخلاق حرفه ای فردی در این پژوهش اشاره مستقیم به ویژگی های شخصیتی و روانی مربی و در ارتباط با دیگر همکاران، کارآموزان و حتی قوانین و مقررات آموزشی اشاره دارد. مواردی چون روحیه تحمل، صبر، بردباری و سعه صدر در برخورد با کارآموزان، جلب اعتماد و احترام کارآموزان، داشتن انگیزه کافی برای تدریس و احترام گذاشتن به قوانین آموزشی و ... رعایت این شاخص ها توسط مربی تثبیت کننده رعایت دیگر شاخص های اخلاق حرفه ای مربوط به حوزه تخصصی یعنی فرآیند های یاددهی و یادگیری و کلی او خواهد بود. همچنانکه نتایج پژوهش ایمانی پور (۱۳۹۱) اشاره دارد، مبانی اخلاق حرفه معلمی ایجاب می کند که یک معلم در دو بعد خود را ملزم به رعایت اصول اخلاقی بداند؛ اول، به جهت جایگاه تأثیرگذاری که بر رفتار و افکار فراگیران دارد، باید خود را آراسته به فضایل اخلاقی نماید و بداند موثرترین روش در انتقال ارزش های اخلاقی مثبت، آشکار شدن آنها در رفتار واقعی مدرس است. دوم، به جهت وظیفه ای که در قبال برآوردن نیازهای آموزشی دانش آموزان دارد، باید با رعایت حداکثری اصول اخلاقی در انجام وظایف حرفه ای، مسئولیت های آموزشی خود را به بهترین نحو به انجام رساند. لذا یکی دیگر از تحلیل هایی که در راستای نتایج به دست آمده در این پژوهش می

توان به آن توجه داشت این است که حتی رعایت اخلاق حرفه ای فردی توسط مربیان می تواند بر کارآموزان و عملکرد رفتاریشان موثر باشد. همچنین نتایج نشان داد که مربیان زن به میزان بیشتری اخلاق حرفه ای (کلی) را رعایت می کنند.

بر اساس نتایج حاصل شده از پژوهش حاضر پیشنهاد می شود که؛
با توجه به آنکه مربیان در رعایت اخلاق حرفه موفق بوده اند لذا مسئولین در سیاست گذاری ها در جهت تقویت و ارتقاء انگیزه مربیان، برنامه هایی انگیزشی مناسبی را تدارک ببینند.
از آنجایی که عدم رعایت مولفه های اخلاق حرفه ای از سوی مربیان خسارت های جبران ناپذیری را به بار خواهد آورد بنابراین تلاش مسئولین نظام آموزش مهارتی می بایست به سوی تقویت این مولفه باشد. یکی از مسیرهای تقویت اخلاق حرفه ای برگزاری دوره های آموزشی متناسب با شاخص هایی است که در پرسشنامه نیز به این شاخص ها اشاره شده.
نقش مربی به عنوان هدایت گر و تسهیل کننده امر یادگیری بر هیچ کس پوشده نست. لذا تاثیرات رفتاری و اخلاقی مربی بر کارآموز نیز در پژوهش های زیادی ثابت شده. پیشنهاد می شود تا شیوه های عملی پیاده سازی اخلاق درحین کار در محیط کارگاهی و در قالب فعالیت های مشارکتی مربی و کارآموز اجرا شود تا تاثیرات معنادار تری اتفاق افتد.

منابع

- آراسته، حمید، جاهد، حسین(۱۳۹۰). رعایت اخلاق در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی: گزینه ای برای بهبود رفتارها. فصلنامه نشاط علم. ۳۱- ۴۰ دوره اول شماره ۲؛ ۱۳۹۰
- ایمانی پور. معصومه(۱۳۹۱). اصول اخلاق حرفه ای در آموزش. مجله ایرانی اخلاق و تاریخ پزشکی، دوره پنجم، شماره ۶،
- رحمان سرشت حیدر(۱۳۸۰). اخلاق؛ جزء نادیده گرفته شده سیاستهای آتی آموزشعالی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی ۱۳۸۰؛ شماره ۲۰. ۱۰۳- ۱۲۶:
- گل محمدی، رضا؛ مطهریپور، محمد؛(۱۳۸۹) بایسته های اخلاق در آموزش دانشگاهی. همدان: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی همدان

- فراستخواه، مهدی (۱۳۸۵). اخلاق علمی رمز ارتقای آموزش عالی: جایگاه و ساز و کارهای اخلاقیات حرفه‌ای علمی در تضمین کیفیت آموزش عالی ایران. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری ۱۳۸۵؛ شماره ۱-۲: ۷
- فرمپینی فراهانی. محسن. (۱۳۹۲) بررسی میزان رعایت مولفه های اخلاق حرفه ای آموزش در اعضای هیات علمی دانش گاه شاهد. فصلنامه اخلاق در علوم فناوری . سال هفتم شماره ۱ سال ۱۳۹۲
- قراملکی، احمد (۱۳۸۵). اخلاق حرف های، چاپ دوم .تهران : انتشارات .مجنون؛ ۱۳۸۵
- نعمتی، محسن (۱۳۸۹) اخلاق در آموزش عالی :مولف ه ها ، الزامات و راهبردها .تهران :نشر پژوهشکده تحقیقات استراتژیک؛. ۲۶ - ۱۳۸۹ ، ص ۱۶، ۲۸، ۱۴
- Anonymous. Association of American Educators: AEE code of ethics for educators. <http://aaeteachers.org/index.php/about-us/aae-codeof-ethics> (accessed in ۲۰۱۱).
- Anonymous. Ontario College of Teachers: The ethical standards for the teaching profession. <http://www.oceo.ac> (accessed in ۲۰۱۱).
- Beckner, W. (۲۰۰۴); "Ethics for Educational leaders"; Boston; Allyn and Bacon
- Dewey, j. (۲۰۰۲); "The School and Society"; Chicago, University of Chicago Press.
- Hooper, S. (۲۰۰۵); "Addressing Ethical Issues in Higher Education: A Practical Guide"; Institute of Business Ethics, UK.
- Murray.H. Gillese.E. lennon.M. Mercer.P. and Robinson.R.(۲۰۰۶). Ethical principles in university teaching